

Francine Rivers

Strijders voor God

KOK

Aan de geloofshelden die dienen in de schaduw van anderen
Strijders voor God is een bundeling van de vijf eerder versche-
nen Bijbels-historische romans over Aäron, Kaleb, Jonatan,
Amos en Silas en bevat:

De priester – Aäron

De krijger – Kaleb

De prins – Jonatan

De profeet – Amos

De schrijver – Silas

© Uitgeverij Kok – Utrecht, 2018
Postbus 13288, 3507 LG Utrecht
www.kok.nl

Oorspronkelijk verschenen onder de titel *Sons of Encouragement* bij Tyndale
House Publishers, Inc., Carol Stream, Illinois, USA.

The Priest: Aaron, 2004, © Francine Rivers.

The Warrior: Caleb, 2004, © Francine Rivers.

The Prince: Jonathan, 2005, © Francine Rivers.

The Prophet: Amos, 2006, © Francine Rivers.

The Scribe: Silas, 2007, © Francine Rivers.

Published by arrangement with Browne & Miller Literary Associates, LLC.

Vertaling Roelof Posthuma, Els Vermij, Jouke de Boer

Omslagontwerp Mark Hesseling

Opmaak binnenwerk Stampwerk, Nijkerk

ISBN 978 90 297 2707 5

ISBN e-book 978 90 297 2816 4

NUR 350/707

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvou-
digd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt
in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door foto-
kopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder schriftelijke toestemming
van de uitgever.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in
a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic,
mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior written
permission of the publisher.

EEN

Aäron voelde dat er iemand dicht bij hem stond toen hij de vorm losbrak en de gedroogde baksteen opzij legde. Zijn huid tintelde van angst toen hij opkeek. Niemand in de buurt. De dichtstbijzijnde joodse opzichter controleerde hoe er stenen op een kar geladen werden voor gebruik in een of ander bouwproject in de voorraadsteden van de farao. Hij veegde het vocht van zijn bovenlip en boog zich weer over zijn werk.

In het hele door de zon verzengde gebied droegen overwerkte kinderen stro naar vrouwen die het als een mantel uitstrooiden over de modderpoel en het in de massa traptten. Bezwete mannen vulden emmers en bogen onder het gewicht terwijl ze de modder in de vormen goten. Het werk ging onafgebroken door, van zonsopgang tot het vallen van de avond, en liet niet meer dan een paar schemerige uurtjes over voor het verzorgen van de kleine stukjes land en de kuddes die in het levensonderhoud moesten voorzien.

Waar bent U, God? Waarom helpt U ons niet?

‘Jij daar! Ga aan het werk!’

Aäron boog zijn hoofd, verborg zijn haat en liep verder naar de volgende vorm. Zijn knieën deden pijn van het hurken, zijn rug van het stenen tillen en zijn nek van het vooroverbuigen. Hij zette de stenen in stapels neer om door anderen opgehaald te worden. De poelen en vlakten wemelden van de arbeiders en de lucht was zo dik en zwaar dat hij nauwelijks adem kon halen vanwege de stank van menselijke ellende. Soms leek de dood beter dan dit ondraaglijke bestaan. Welke hoop kon hij, of iemand van zijn volk koesteren? God had hen verlaten. Aäron veegde het zweet uit zijn

ogen en haalde de volgende vorm van de gedroogde steen.

Weer sprak er iemand tegen hem. Het was zachter dan een fluistering, maar toch voelde hij het bloed naar zijn hoofd stijgen en zijn nekharen gingen overeind staan. Hij bleef stil staan en leunde luisterend naar voren. Hij keek om zich heen, maar er was niemand die op hem lette.

Misschien kwam het door de hitte. Dat moest het wel zijn. Ieder jaar werd zwaarder, onverdraaglijker. Hij was drieëntachtig jaar oud, een lang leven gezegend met niets dan ellende.

Trillend stak Aäron zijn hand op. Een jongen met een waterzak rende naar hem toe. Aäron dronk gulzig, maar de warme vloleistof hielp niet tegen zijn innerlijke beven, het gevoel dat iemand hem van zo dichtbij opnam dat hij de blik tot in zijn beenmerg kon voelen. Het was een vreemde ervaring die hem bang maakte door de intensiteit ervan. Hij leunde voorover op zijn knieën en wilde dat hij zich voor het licht kon verschuilen, dat hij kon rusten. De opzichter schreeuwde opnieuw en hij wist dat hij de zweep zou voelen als hij niet doorwerkte. Zelfs oude mannen als hij moesten iedere dag een vastgesteld, groot aantal stenen afleveren. Deden ze dat niet, dan zouden ze ervoor boeten. Zijn vader, Amram, was met zijn gezicht in de modder gestorven, met een Egyptische voet in zijn nek.

Waar was U toen, God? Waar was U?

Hij haatte de joodse opzichters even grondig als de Egyptenaren. Maar toch toonde hij dankbaarheid – haat gaf een man kracht. Hoe eerder hij zijn aantal stenen had afgeleverd, hoe eerder hij zijn schapen en geiten kon hoeden en hoe eerder zijn zoons hun akkertje in het land Gosen konden bewerken dat het eten op hun tafel moest brengen. *De Egyptenaren proberen ons te doden, maar wij gaan maar door en door. Wij vermenigvuldigen ons. Maar wat brengt het ons op? We lijden en lijden nog wat meer.*

Aäron maakte een volgende vorm los. Zweetdruppels vielen van zijn voorhoofd op de gedroogde klei en vormden vlekken op

de steen. Alles wat in Egypte gebouwd werd, droeg de sporen van joods zweet en bloed! De beelden van Raämses, de paleizen van Raämses, de voorraadsilo's van Raämses, de stad van Raämses – alles was bevlekt. De heerser van Egypte vond het heerlijk om alles naar zichzelf te noemen. De trots regeerde op de troon van Egypte. De oude farao had geprobeerd de zonen van de joden in de Nijl te verdrinken, en nu probeerde Raämses hen tot stof te vermalen! Aäron tilde de steen op en legde hem bij een dozijn andere.

Wanneer zult U ons verlossen, God? Wanneer breekt u het juk van slavernij op onze ruggen? Was het niet onze voorvader Jozef die dit verdorven land van de hongersnood redde? En kijk eens hoe we nu behandeld worden! De farao gebruikt ons als lastdieren bij de bouw van zijn steden en paleizen. God, waarom hebt U ons verlaten? Hoe lang nog, Heer, hoe lang nog voordat U ons verlost van hen die ons met werk willen ombrengen?

Aäron.

De Stem kwam vanbuiten en vanbinnen, helder deze keer, en legde Aärons woelige gedachten het zwijgen op. Hij voelde de Aanwezigheid zo onmiddellijk dat al het andere wegviel en hij door onzichtbare handen zwijgend en stil omgeven leek. De Stem was niet mis te verstaan. Aäron herkende hem tot in zijn bloed en boten.

Ga Mozes in de woestijn tegemoet!

De goddelijke Aanwezigheid verdween en alles werd weer zoals het was geweest. De geluiden omringden hem weer – het zuigen van de modder rond stampende voeten, het gekreun van mannen die emmers optilden, het roepen van vrouwen om meer stro, het gekraak van zand als er iemand naderde, scheldwoorden, geschreeuwde bevelen, het suizen van een zweep. Aäron schreeuwde toen de pijn zijn rug verscheurde. Hij bukte voorover en verborg zijn hoofd, minder bevreesd voor de opzichter dan voor de Ene die hem bij zijn naam had geroepen. De zweep rukte zijn vlees open, maar het Woord van God raakte hem recht in zijn hart.

‘Sta op, oude man!’

Als hij geluk had, zou hij sterven.

Hij voelde meer pijn, hoorde stemmen en zweefde weg in duisternis. En hij herinnerde zich...

Hoeveel jaar was het geleden dat hij aan zijn broer had gedacht? Aäron had aangenomen dat hij dood was, dat zijn verdorde beenderen ergens vergeten in de woestijn lagen. Aärons vroegste herinnering was aan zijn moeder, die kwaad en wanhopig huilde terwijl ze de gevlochten mand die zij gemaakt had bedekte met asfalt en pek. 'De farao heeft gezegd dat wij onze zonen aan de Nijl moeten geven, Amram, en dat zal ik doen. Moge God hem behoeden! Moge de Almachtige genade betonen!'

En God had zijn genade laten zien door het mandje in de handen van de dochter van de farao te laten drijven. Mirjam, acht jaar oud, had het mandje gevolgd om te zien wat er van haar babybroertje zou worden en had daarna genoeg moed gehad om de Egyptische te zeggen dat zij een voedster nodig zou hebben. Toen Mirjam daarop opdracht kreeg er een te zoeken, rende zij naar haar moeder.

Aäron was toen nog maar drie jaar oud, maar hij herinnerde zich die dag nog. Zijn moeder wrong zijn vingers los. 'Houd me niet zo vast. Ik moet gaan!' Ze had zijn polsen stevig vastgegrepen en hem op afstand van haar gehouden. 'Pak hem aan, Mirjam.'

Aäron huilde en schreeuwde toen zijn moeder door de deur naar buiten liep. Ze verliet hem. 'Stil maar, Aäron.' Mirjam hield hem stevig vast. 'Huilen helpt toch niet. Je weet dat Mozes mama meer nodig heeft dan jij. Jij bent een grote jongen. Jij kunt mij helpen in de moestuin en bij de schapen...'

Hoewel zijn moeder iedere avond met Mozes terugkwam, ging haar aandacht duidelijk meer uit naar de baby. Iedere morgen gehoorzaamde zij het bevel van de prinses om de baby mee te nemen naar het paleis en in de buurt te blijven, voor het geval hij iets nodig mocht hebben.

Dag na dag verging, en alleen Aärons zuster was er om hem te

troosten. 'Ik mis haar ook, hoor.' Ze veegde tranen van haar wangen. 'Mozes heeft haar harder nodig dan wij. Hij is nog niet gespeend.'

'Ik wil mama!'

'Maar willen en krijgen zijn twee dingen. Stop ermee daarover te jammeren.'

'Waar gaat mama iedere dag naartoe?'

'Stroomopwaarts langs de rivier.'

'Stroomopwaarts?'

Ze wees in de richting. 'Naar het paleis waar de dochter van de farao woont.'

Op een dag sloop Aäron weg toen Mirjam naar buiten ging om naar hun paar schapen te kijken. Hoewel hem op het hart was gedrukt niet naar de Nijl te gaan, deed hij het toch en volgde hij de rivier weg van het dorp. Er leefden gevaarlijke wezens in het water. Kwade wezens. Het riet was hoog en scherp en maakte kleine schrammen op zijn armen en benen. Hij hoorde geritsel en laag gegrom, schrille noodkreten en hevig vleugelklappen. Er zaten krokodillen in de Nijl, dat had zijn moeder hem verteld.

Hij hoorde een vrouw lachen, baande zich een weg door het riet en kroop dichterbij tot hij tussen de verhullende, groene stengels door het stenen terras zag waar een Egyptische vrouw zat, met een baby op haar schoot. Ze liet hem op haar knieën schommelen en praatte zacht tegen hem. Ze kuste hem in zijn nek en hield hem omhoog als een offer aan de zon. Toen de baby begon te huilen, riep de vrouw: 'Jokebed!' Aäron zag zijn moeder opstaan van een plaats in de schaduw en de trap af lopen. Met een glimlach nam zij de baby over, en Aäron wist nu dat het zijn broertje moest zijn. De twee vrouwen praatten kort met elkaar voordat de Egyptische naar binnen ging.

Aäron stond op zodat mama hem zou kunnen zien als zij zijn kant opkeek. Ze deed het niet. Ze had alleen maar oog voor de

baby in haar armen. Zijn moeder troostte en voedde Mozes en zong voor hem. Eenzaam stond Aäron toe te kijken hoe zij Mozes' haar teder streelde. Hij wilde haar roepen, maar zijn keel was dik en warm van verdriet. Toen zijn moeder Mozes gevoed had, stond ze op en draaide haar rug naar de rivier. Ze hield Mozes tegen haar schouder en liep de trap weer op om in het paleis te verdwijnen.

Aäron ging in de modder zitten, verscholen tussen het riet. Om hem heen zoemden de muggen. Kikkers kwaakten en andere, dreigender geluiden deden het diepere water rimpelen. Het zou mama niet kunnen schelen als hij door een slang of een krokodil werd aangevallen. Zij had Mozes, en dat was de enige van wie zij nu hield. Haar oudere zoon was ze volkomen vergeten.

Aäron voelde de felle pijn van de eenzaamheid en zijn jonge hart brandde van haat voor de broer die zijn moeder had weg geroofd. Hij wilde dat het mandje gezonken was, dat een krokodil hem had opgegeten, zoals zij alle andere babyjongetjes hadden opgegeten. Hij hoorde iets naderen tussen het riet en probeerde zich te verstoppen.

'Aäron?' Mirjam kwam tevoorschijn. 'Ik heb je overal gezocht! Hoe ben je hier gekomen?' Toen hij haar aankeek, schoten Mirjams ogen vol tranen. 'O, Aäron...' Ze keek verlangend in de richting van het paleis. 'Heb je mama gezien?'

Hij liet zijn hoofd hangen en snikte. Zijn zus sloeg haar dunne armen om hem heen en trok hem tegen zich aan. 'Ik mis haar ook, Aäron,' fluisterde ze met een hese stem. Hij liet zijn hoofd tegen haar schouder rusten. 'Maar we moeten nu gaan. We willen haar niet in moeilijkheden brengen.'

Aäron was zes toen zijn moeder op een avond inriest thuis kwam. Ze kon alleen maar huilen en praten over Mozes en de dochter van de farao. 'Ze houdt van je broer en ze zal een lieve moeder voor hem zijn. Daar moet ik mij mee troosten en ik moet vergeten dat zij een heidense is. Ze zal hem een opleiding geven

en hij zal op een dag uitgroeien tot een belangrijk man.' Ze frommelde haar omslagdoek in elkaar, duwde hem tegen haar mond om haar snikken te smoren en schommelde voortdurend heen en weer. 'Op een dag komt hij bij ons terug.' Dat zei ze telkens weer.

Aäron hoopte dat Mozes nooit terug zou komen, dat hij zijn broer nooit meer zou zien. *Ik haat hem*, wilde hij wel uitschreeuwen. *Ik haat hem omdat hij u van mij afnam!*

'Mijn zoon zal onze redder worden.' Ze kon over niets anders praten dan over haar dierbare Mozes, de redder van Israël.

Het zaad van de verbittering ontkiemde in Aäron, tot hij de naam van zijn broer niet meer horen kon. 'Waarom bent u eigenlijk teruggekomen?' snikte hij woedend op een middag. 'Waarom bent u niet gewoon bij hem gebleven als u zoveel van hem houdt?'

Mirjam greep hem vast. 'Houd je mond. Straks denkt mama nog dat ik je heb verwaarloosd toen zij weg was.'

'Ze geeft evenmin iets om jou dan om mij!' schreeuwde hij tegen zijn zus. Hij keek zijn moeder weer aan. 'En u hebt zeker niet eens gehuild toen papa met zijn gezicht in de modder stierf. Of wel soms?' Toen hij de blik op zijn moeders gezicht zag, rende hij weg en bleef doorrennen tot hij bij de modderpoelen was, waar hij dagelijks het stro moest verzamelen dat de arbeiders in de modder stampten om stenen te maken.

In ieder geval praatte zijn moeder sinds die dag minder over Mozes. Ze praatte bijna helemaal niet meer.

Aäron ontwaakte uit zijn pijnlijke herinneringen. Door zijn oogleden kon hij de hitte zien en een schaduw die over hem viel. Iemand liet een paar druppels kostbaar water op zijn lippen vallen terwijl het verleden nog om hem heen nagalmde. Zijn geest was nog verward in een mengeling van heden en verleden.

'Ook al verdrinkt hij niet in de rivier, Jokebed, als iemand ziet dat hij besneden is, weet hij of zij dat hij gedoemd is te sterven.'

'Ik ga mijn eigen zoon niet verdrinken! Ik zal mijn hand niet tegen mijn eigen zoon opheffen, en jij ook niet!' Zijn moeder

hulde toen ze zijn slapende broertje in het mandje legde.

God had die dag zeker de spot gedreven met de Egyptische goden, want de Nijl zelf, de levensader van Egypte, had zijn broer in de handen en het hart van de dochter van de farao gedreven, uitgerekend de man die opdracht had gegeven alle joodse jongetjes te verdrinken. En ook de andere Egyptische goden die in de gedaanten van krokodillen en nijlpaarden aan de oevers van de rivier op de loer lagen, waren er niet in geslaagd het bevel van de farao uit te voeren. Maar niemand was er blij om. Er waren er al veel te veel gestorven en dagelijks kwamen er nog meer bij. Soms dacht Aäron dat het bevel uiteindelijk alleen was ingetrokken om de farao van genoeg slaven te voorzien om zijn stenen te bakken, zijn rotsblokken te houwen en zijn steden te bouwen!

Waarom had zijn broer het als enige overleefd? Moest Mozes de redder van Israël worden?

Mirjam had Aärons leven richting gegeven, zelfs nadat hun moeder weer thuis was gekomen. Zijn zuster had hem beschermd zoals een leeuw haar welpen beschermt. Maar zelfs in die tijd, ondanks de buitengewone gebeurtenissen met Mozes, waren de omstandigheden van Aärons leven niet veranderd. Hij leerde de schapen te hoeden; hij verzamelde stro voor de stenen en toen hij zes was, schepte hij de modder in emmers.

Terwijl Aäron het leven van een slaaf leidde, groeide Mozes op in het paleis. Aäron leerde zijn lessen door loodzwaar werk en de mishandeling van de opzichters, Mozes leerde lezen, schrijven, praten en leven als een Egyptenaar. Aäron droeg vodden, Mozes hulde zich in fijn linnen. Aäron at platte broden en de schamele oogst die zijn zus en moeder aan hun kleine stukje harde, droge grond ontworstelden. Mozes vulde zijn maag met gerechten die door slaven werden opgediend. Aäron werkte in de hitte van de zon, tot zijn knieën in de modder, Mozes zat in koele stenen galerijen en werd ondanks zijn joodse bloed behandeld als een Egyptische prins. Mozes leidde een leven van luxe in plaats van

gezwoeg, vrijheid in plaats van slavernij, overvloed in plaats van armoede. Aäron was als slaaf geboren en wist dat hij als slaaf zou sterven.

Behalve wanneer God hen zou verlossen.

Is het Mozes, Heer?

Afgunst en jaloezie hadden Aäron bijna zijn hele leven gekweld. Maar was het Mozes' schuld dat hij bij zijn familie was weggehaald en opgevoed door vreemdelingen die afgoden aanbadten?

Aäron zag Mozes niet meer tot hij pas jaren later in de deur-opening van hun huis stond. Hun moeder was met een schreeuw overeind geschoten en rende op hem af om hem te omhelzen. Aäron wist niet wat hij voelde of denken moest, noch wat hij kon verwachten van een broer die eruitzag als een Egyptenaar en die geen woord Hebreeuws sprak. Hij had Mozes veracht, maar was in de war geraakt door het verlangen van zijn broer zich bij de slaven te voegen. Mozes kon gaan en staan waar hij wilde. Waarom had hij ervoor gekozen in het land Gosen te wonen? Hij had op strijdswagens kunnen rijden en op leeuwen kunnen jagen met de andere jongemannen van het hof van de farao. Wat hoopte hij te bereiken door naast de slaven te werken?

'Jij haat mij, nietwaar, Aäron?'

Aäron verstond Egyptisch, hoewel Mozes geen Hebreeuws verstond. De vraag zette hem aan het denken. 'Nee. Geen haat.' Hij voelde niets anders dan wantrouwen. 'Wat doe jij hier?'

'Ik hoor hier.'

Aäron was woedend geworden van dat antwoord. 'Hebben wij allemaal ons leven geriskeerd alleen om jou in een modderpoel te zien eindigen?'

'Als ik moet proberen mijn volk te verlossen, moet ik ze dan niet kennen?'

'Ach, wat edelmoedig!'

'Jullie hebben een leider nodig.'

Hun moeder verdedigde Mozes met alles wat in haar was. 'Heb

ik jullie niet gezegd dat mijn zoon zijn eigen volk zou verkiezen boven onze vijanden?’

Zou Mozes niet veel meer kunnen betekenen als hij in het paleis opkwam voor de belangen van de joden? Dacht hij het respect van de farao te winnen door bij de slaven te gaan werken? Aäron begreep Mozes niet, en na al die jaren dat zij totaal verschillende levens leidden, was hij er niet zeker van of hij hem wel mocht.

Maar waarom deed hij het? Wat was Mozes' ware doel? Was hij een spion van de farao die moest uitvinden of die ellendige Israëlieten plannen hadden zich bij vijanden van Egypte aan te sluiten? Die gedachte kon wel eens in hen opgekomen zijn, maar ze wisten dat zij in handen van de Filistijnen weinig beter af zouden zijn.

Waar is God als wij Hem nodig hebben? Ver weg, blind en doof voor onze schreeuw om verlossing!

Mozes had als de geadopteerde zoon van farao's dochter in de paleizen kunnen rondlopen, maar hij had het bloed en het temperament van de Leviëten geërfd. Toen hij een Egyptenaar zag die een joodse slaaf afranselde, speelde hij voor eigen rechter. Aäron en enkele anderen keken met afgrijzen toe hoe hij de Egyptenaar neersloeg. De anderen vluchtten terwijl Mozes het lichaam in het zand begroef.

‘Iemand moet jullie verdedigen!’ zei Mozes toen Aäron hem hielp de sporen van zijn misdaad uit te wissen. ‘Denk erover na. Duizenden slaven die tegen hun meesters in opstand komen. Dat is waar de Egyptenaren bang voor zijn, Aäron, en daarom behandelen ze jullie als slaven en proberen jullie met werk te doden.’

‘Is dit het soort leider dat jij wilt zijn? Hen vermoorden zoals zij ons vermoorden?’ Was dat de weg naar verlossing? Zou hun verlosser een krijgsheld zijn die hen aanvoerde in de strijd? Zou hij hun een zwaard in de hand geven? De opgekropte woede van jarenlange slavernij overspoelde Aäron. Hoe makkelijk zou het zijn daaraan toe te geven!

De geruchten verspreidden zich als fijn zand in de woestijnwind en bereikten uiteindelijk de oren van de farao. Toen een paar joden de volgende dag onderling vochten, probeerde Mozes tussenbeide te komen, om te merken dat hijzelf onder vuur kwam te liggen. ‘Wie heeft u tot overste en rechter over ons aangesteld? Wilt u mij soms doden zoals u die Egyptenaar gedood hebt?’ het volk wilde Mozes niet als hun verlosser. Hij was een raadsel voor hen, en niet te vertrouwen.

De dochter van de farao kon Mozes deze keer niet beschermen. Hoe lang kon iemand overleven onder de haat en kloppjacht van de farao en de jaloezie en verachting van zijn broeders?

Mozes verdween naar de woestijn en niemand hoorde ooit nog van hem.

Hij had zelfs geen tijd om afscheid te nemen van zijn moeder, die geloofd had dat haar zoon geboren werd om Israël van de slavernij te verlossen. Zo nam Mozes de droom en de hoop van hun moeder mee naar de woestijn. Zij stierf nog datzelfde jaar. Het lot van Mozes’ Egyptische stiefmoeder was niet bekend, maar de farao leefde maar door en bleef zijn voorraadsteden en monumenten bouwen, en, het grootste van alles, zijn graftombe. De tombe was nauwelijks voltooid toen de sarcofaag met het gebalsemde lichaam van de farao naar de Vallei der Koningen werd gebracht, gevolgd door een stoet van duizenden rouwenden die gouden afgodsbeelden, bezittingen en voorraden meedroegen voor een leven in het hiernamaals dat nog grootser zou zijn dan het leven dat de farao op aarde geleid had.

Nu droeg Raämses de slangenkroon en hield hij een zwaard boven hun hoofden. Met zijn wrede arrogantie gaf hij er echter de voorkeur aan zijn hiel in hun rug te zetten. Toen Amram niet uit de poel kon opstaan, werd hij in de modder gesmoord.

Aaron was drieëntachtig, een broodmagere man. Hij wist dat hij spoedig zou sterven, en zijn zonen na hem, en hun zonen door de geslachten heen.

Behalve wanneer God hen zou verlossen.

Heer, Heer, waarom hebt U uw volk verlaten?

Aäron bad uit pure wanhoop. Naar God schreeuwen om hulp was de enige vrijheid die hij nog bezat. Had God geen verbond gesloten met Abraham, Isaak en Jakob? *God, Heer, hoor mijn gebed! Help ons!* Als God bestond, waar was Hij dan? Zag Hij de bloedige striemen op hun ruggen, de uitgebluste, uitgeputte blik in hun ogen? Hoorde hij de jammerklachten van Abrahams kinderen? Aärons vader en moeder hadden zich vastgeklampt aan het geloof in de onzichtbare God. *Waar zullen wij anders hoop vinden, Heer? Hoe lang nog, God, hoe lang nog voordat U ons verlost? Help ons. God, waarom helpt U ons niet?*

Aärons vader en moeder lagen reeds lang begraven in het zand. Aäron had de laatste wens van zijn vader gehoorzaamd en was met Eliseba getrouwd, een dochter uit de stam van Juda. Ze had hem vier prachtige zonen geschonken voordat zij stierf. Er waren dagen dat Aäron de doden benijdde. Zij hadden tenminste rust, hun onophoudelijke gebeden waren eindelijk verstomd en Gods stilzwijgen deed hun geen pijn meer.

Iemand tilde zijn hoofd op en gaf hem water. ‘Vader?’

Aäron opende zijn ogen en zag zijn zoon Eleazer boven zich. ‘God heeft tot mij gesproken.’ Zijn stem was weinig meer dan een fluistering.

Eleazer bukte dieper. ‘Ik kon u niet verstaan, vader. Wat zei u?’

Aäron huilde, niet in staat nog iets te zeggen.

God had eindelijk gesproken en Aäron wist dat zijn leven nooit meer hetzelfde zou zijn.

★ ★ ★

Aäron riep zijn vier zonen, Nadab, Abihu, Eleazer en Itamar, en zijn zuster Mirjam bij elkaar en vertelde dat God hem bevolen had Mozes tegemoet te gaan in de woestijn.

‘Onze oom is dood,’ zei Nadab. ‘Het was de zon die u parten speelde.’

‘We hebben in geen veertig jaar iets van hem vernomen.’

Aäron stak zijn hand op. ‘Mozes leeft.’

‘Hoe weet u dat het God was die tegen u sprak, vader?’ Abihu leunde voorover. ‘U bent de hele dag in de felle zon geweest. Het zou niet de eerste keer zijn dat de hitte u beving.’

‘Weet je het zeker, Aäron?’ Mirjam sloeg haar handen tegen haar wangen. ‘We hebben er zo lang op gehoopt.’

‘Ja, ik weet het zeker. Niemand kan zich die Stem inbeelden. Ik kan het niet uitleggen en daar heb ik de tijd ook niet voor. Jullie moeten mij allemaal geloven!’

Iedereen begon door elkaar te praten.

‘Buiten de grenzen van Egypte zijn de Filistijnen.’

‘U kunt niet overleven in de woestijn, vader.’

‘Wat moeten we tegen de andere oudsten zeggen als zij naar u vragen? Ze zullen willen weten waarom we onze vader niet van zo’n dwaasheid weerhielden.’

‘U haalt de handelsroute niet eens voordat u opgepakt wordt.’

‘En als u het haalt, hoe overleeft u het dan?’

‘Wie gaat er met u mee?’

‘Vader, u bent drieëntachtig!’

Eleazer legde zijn hand op Aärons arm. ‘Ik ga met u mee, vader.’

Mirjam stampte met haar voet. ‘Nu is het genoeg!’

‘Er gaat niemand met mij mee, en God zal voor mij zorgen.’

‘Hoe wilt u Mozes vinden? De woestijn is enorm groot. Waar haalt u water vandaan?’

‘En eten. U kunt niet genoeg meenemen voor zo’n reis.’

Mirjam stond op. ‘Willen jullie je vader ompraten om niet te doen wat God hem opdroeg?’

‘Ga zitten, Mirjam.’ Zijn zuster droeg alleen maar bij aan de verwarring en Aäron kon voor zichzelf spreken. ‘God heeft mij voor deze reis geroepen. Dan zal Hij mij ook de weg wijzen. Had hij niet

jarenlang gebeden? Misschien had Mozes een plan, misschien zou God zijn volk eindelijk helpen. 'Ik moet op de God van Abraham, Isaak en Jakob vertrouwen om mij te leiden.' Hij sprak zelfverzekerder dan hij zich voelde, want hun vragen baarden hem zorgen. Waarom twijfelden zij aan zijn woorden? Hij moest doen wat God hem opdroeg. En snel, voordat de moed het hem begaf.

★ ★ ★

Met een waterzak, zeven kleine, ongezuurde gerstebroodjes en zijn staf vertrok Aäron voordat de zon opkwam. Hij liep de hele dag door. Hij zag Egyptenaren, maar zij letten niet op hem. Ook Aäron vertraagde niet als hij hen zag. God had hem een doel gegeven, en hoop. De vermoedheid en wanhoop waren van hem afgevallen en hij voelde zich als herboren onder het lopen. *God bestaat. God heeft gesproken.* God had hem gezegd waar hij heen moest en wie hij zou ontmoeten: Mozes!

Hoe zou zijn broer eruitzien? Had hij al die veertig jaar in de woestijn doorgebracht? Had hij een gezin? Wist Mozes dat Aäron zou komen? Had God ook tot hem gesproken? Zo niet, wat zou hij dan moeten zeggen als hij Mozes gevonden had? God zou hem toch niet zo ver weg sturen zonder een doel? Maar welk doel?

Zijn vragen brachten zijn gedachten op andere zaken. Hij ging langzamer lopen en was bezorgd. Het was makkelijk geweest om weg te lopen, niemand had hem tegengehouden. Hij had zijn staf gepakt, een waterzak en een bundeltje met brood om zijn schouders gehangen en was de woestijn in gelopen. Misschien had hij toch Mirjam en zijn zonen moeten meenemen.

Nee. Nee. Hij moest precies doen wat God gezegd had.

Aäron liep dag na dag verder en sliep onder de open hemel, met zijn ogen naar de sterren, alleen in de stilte. Nog nooit was hij zo alleen geweest voor zijn gevoel. Dorstig zoog hij op een kleine, platte steen om te voorkomen dat zijn mond droog zou

worden. Hij wenste dat hij zijn hand kon opsteken, zodat er een jongen met een waterzak naar hem toe zou rennen. Zijn brood was bijna op. Zijn maag knorde, maar hij was bang om te eten voor de late namiddag. Hij wist niet hoe ver hij nog te gaan had en of zijn voorraadje brood voldoende zou zijn. Hij wist niet wat hij hier in de woestijn kon eten en bezat niet de vaardigheden om op dieren te jagen. Hij was moe en hongerig en begon zich af te vragen of hij werkelijk Gods Stem had gehoord of dat hij het zich verbeeld had. Hoeveel dagen nog? Hoe ver? De zon scheen onbarmhartig tot hij ellendig en uitgeput naar een schuilplaats tussen de rotsen zocht. Hij kon zich het geluid van Gods Stem niet meer herinneren.

Was het allemaal verbeelding geweest, ingegeven door jaren van ellende en een stervende hoop dat er een verlosser zou komen om hem uit de slavernij te bevrijden? Misschien hadden zijn zoons gelijk en was het de hitte waarvan hij te lijden had gehad. Lijden deed hij nu in ieder geval.

Nee. Hij had Gods Stem gehoord. Hij had in zijn leven vaak op het punt van volkomen uitputting gestaan, hij had zonnesteken gehad, maar nooit had hij een stem gehoord zoals deze: *Ga Mozes in de woestijn tegemoet. Ga. Ga.*

Hij stond weer op en liep verder tot hij in de avondschemering een rustplaats vond. De ondraaglijke hitte maakte plaats voor een kilte die aan zijn botten knaagde en hem deed rillen. Toen hij sliep, droomde hij van zij zoons die bij hem aan tafel zaten. Ze lachten en maakten plezier met elkaar terwijl Mirjam brood en vlees opdiende, gedroogde dadels en wijn. Hij ontwaakte met wanhoop. In Egypte wist hij in ieder geval wat hij kon verwachten; iedere dag was er hetzelfde geweest, met opzichters die zijn leven in het gareel sloegen. Hij had vaak honger en dorst gekend, maar nooit zoals nu, zonder de verzachting van bemoedigend gezelschap.

God, hebt U mij naar de woestijn gebracht om mij te doden? Er is hier geen water, alleen die eindeloze zee van rotsen.

Aäron raakte de tel van de dagen kwijt, maar putte hoop uit het feit dat er iedere dag steeds precies genoeg water en voedsel was om hem door te laten gaan. Hij liep naar het noorden en daarna naar het oosten, naar Midjan, in leven gehouden door de weinige oases; iedere dag leunde hij zwaarder op zijn staf. Hij wist niet hoe ver hij gekomen was, of hoe ver hij nog te gaan had. Hij wist alleen dat hij liever in de woestijn zou sterven dan nu nog terug te keren. De enige hoop die hij nog had, was zijn broer te vinden. Hij verlangde even intens Mozes weer te zien dan hij naar een teug koel water en een vers brood verlangde.

Op de dag dat hij nog maar een paar druppels water had en zijn broodvoorraad uitgeput was, bereikte Aäron een grote, open vlakte voor een grillig gevormde berg. Waren dat daar een ezel en een kleine tent? Aäron veegde het zweet uit zijn ogen en tuurde. Er zat een man in de opening. Hij stond op, een staf in zijn hand, en liep naar buiten, zijn gezicht in de richting van Aäron. De hoop maakte dat Aäron zijn honger en dorst vergat. 'Mozes!' *O, God, laat het mijn broer zijn!* 'Mozes!'

De man kwam met uitgestrekte armen naar hem toe rennen. 'Aäron!'

Het was als de stem van God. Lachend daalde Aäron de rotsachtige helling af, zijn krachten hernieuwd als die van een adelaar. Hij rende bijna toen hij zijn broer bereikte. Ze vielen elkaar in de armen. 'God heeft me gezonden, Mozes!' Lachend en snikkend kuste hij zijn broer. 'God heeft mij naar jou gezonden!'

'Aäron, mijn broer!' Mozes hield hem stevig vast en huilde. 'God zei dat je zou komen.'

'Veertig jaar, Mozes. Veertig jaar! We dachten allemaal dat je dood was.'

'Je was blij om me te zien vertrekken.'

'Vergeef het me. Nu ben ik blij je te zien.' Aäron nam de gestalte van zijn jongere broer op.

Mozes was veranderd. Hij ging niet langer gekleed als een

Egyptenaar maar droeg de lange, donkere gewaden en hoofdtooi van de nomaden. Een donker, van ouderdom doorgroefd gezicht, een donkere baard met grijze stroken. Hij leek vreemd en nederig geworden door de vele jaren van zijn woestijnleven.

Aäron was nooit zo blij geweest om iemand te zien. 'O, Mozes, jij bent mijn broer. Ik ben blij je levend en wel te zien.' Hij hilde om de verloren jaren.

Mozes' ogen werden vochtig en zacht. 'God heeft gezegd dat je zou komen. Kom mee.' Hij pakte zijn broer bij de arm. 'Je moet rusten en iets eten en drinken. En je moet mijn zoons ontmoeten.'

De donkere, buitenlandse vrouw van Mozes, Sippora, bediende hen. Mozes' zoon Gersom zat bij hen, terwijl Eliëzer bleek en zweetend op een verhoging achter in de tent lag.

'Je zoon is ziek.'

'Sippora heeft hem twee dagen geleden besneden.'

Aäron huiverde. *Eliëzer* betekent 'mijn God is hulp'. Maar op welke God vestigde Mozes zijn hoop? Sippora zat naast haar zoon, haar donkere ogen neergeslagen, en depte zijn voorhoofd met een vochtige doek. Aäron vroeg waarom Mozes het niet zelf had gedaan toen zijn zoon acht dagen oud was, zoals de joden al deden sinds de dagen van Abraham.

Mozes boog zijn hoofd. 'Het is makkelijker de gewoonten van je volk te volgen als je onder hen verblijft, Aäron. Toen ik Gersom besneed, merkte ik dat de Midjanieten het ritueel walgelijk vonden, en Jetro, Sippora's vader, is de priester van Midjan.' Hij keek Aäron aan. 'Uit eerbied voor hem heb ik Eliëzer niet besneden. Toen God tot mij sprak, gaf Jetro mij zijn zegen, en we verlieten de tenten van Midjan. Ik wist dat mijn zoon besneden moest worden. Sippora verzette zich ertegen en ik stelde het uit omdat ik haar mijn manieren niet wilde opdringen. Ik zag het niet als rebellie tegen God tot Hijzelf mijn leven wilde nemen. Ik zei tegen Sippora dat ik zou sterven en Eliëzer van zijn volk afgesneden zou

zijn als mijn zoons niet beiden het teken van het Verbond in hun vlees zouden dragen. Toen nam zij zelf het stenen mes ter hand om hem te besnijden.'

Bezorgd keek Mozes naar de koortsige jongen. 'Mijn zoon zou zich niet eens hebben kunnen herinneren hoe hij aan het teken in zijn vlees kwam als ik aan God gehoorzaamd had in plaats van voor anderen te buigen. Hij moet nu lijden vanwege mijn ongehoorzaamheid.'

'Hij zal snel genezen, Mozes.'

'Ja, maar ik zal mij herinneren wat mijn ongehoorzaamheid anderen gekost heeft.' Mozes keek door de opening naar de berg en daarna naar Aäron. 'Ik heb je veel te vertellen als je niet te moebent om te luisteren.'

'Mijn kracht keerde terug op het moment dat ik jou zag.'

Mozes pakte zijn staf en stond op. Zijn broer volgde zijn voorbeeld. Toen ze buiten waren, bleef Mozes staan. 'De God van Abraham, Isaak en Jakob verscheen aan mij in een brandend braambos op die berg,' zei Mozes. 'Hij heeft de verdrukking van Israël gezien en is gekomen om hen uit de macht van de Egyptenaren te bevrijden en hen naar een land te brengen dat overvloedig van melk en honing. Hij zendt mij naar de farao zodat ik het volk uit het land Egypte naar zijn berg kan leiden om Hem te aanbidden.' Mozes greep zijn staf vast en steunde met zijn hoofd op zijn handen terwijl hij alle woorden herhaalde die God hem op de berg gezegd had. Aäron voelde de waarheid van de woorden in zijn ziel en dronk ze in als water. *De Heer zendt Mozes om ons te bevrijden!*

'Ik smeekte God om iemand anders te sturen, Aäron. Ik zei: wie ben ik om naar de farao te gaan? Mijn eigen volk zal mij niet geloven. Ik wierp tegen dat ik nooit een goede prater was, dat ik traag van tong ben.' Hij liet zijn adem langzaam ontsnappen en keek Aäron aan. 'En de Heer wiens naam is IK BEN DIE IK BEN zei dat jij mijn zegsman zou zijn.'

Aäron voelde een plotseling golf van angst, maar die ebde weg

in het antwoord op een levenslang gebed. De Heer had de schreeuw van zijn volk gehoord en de verlossing was aanstaande. De Heer had hun ellende gezien en stond op het punt er een einde aan te maken. Hij was te zeer door emoties overmand om te spreken.

‘Begrijp je wat ik tegen je zeg, Aäron? Ik ben bang voor de farao. Ik ben bang voor mijn eigen volk. En dus heeft de Heer jou gezonden om naast mij te staan en mijn zegsman te zijn.’

De vraag bleef onuitgesproken tussen hen hangen. Was hij bereid om naast Mozes te gaan staan?

‘Ik ben je oudere broer. Wie kan er beter voor jou spreken dan ik?’

‘Ben je niet bang, mijn broer?’

‘Wat is een slavenleven in Egypte waard, Mozes? Wat heeft mijn eigen leven ertoe gedaan? Ja, ik ben bang. Ik ben mijn hele leven bang geweest. Ik heb mijn rug gebogen voor de opzichters en voelde de zweep als ik durfde op te kijken. Ik spreek moedig genoeg in mijn eigen huis en in de kring van mijn broeders, maar er komt niets uit voort. Er verandert niets. Mijn woorden zijn slechts wind, en dat dacht ik van mijn gebeden ook. Maar nu weet ik beter. Deze keer zal het anders zijn. Het zullen niet de woorden van een slaaf zijn die over mijn lippen komen, maar het Woord van de God van Abraham, Isaak en Jakob!’

‘Als ze ons niet geloven, heeft de Heer mij tekenen gegeven om hen te laten zien.’ Mozes vertelde hem hoe zijn staf in een slang was veranderd en zijn hand melaats was geworden. ‘En als dat niet genoeg is, zal het Nijlwater dat ik uitgiet in bloed veranderen.’

Aäron vroeg niet om het hem te laten zien. ‘Ze zullen het geloven, net als ik het geloof.’

‘Jij gelooft mij omdat je mijn broer bent, en omdat God je naar mij toe heeft gezonden. Jij gelooft omdat God jouw hart en gevoel tegenover mij veranderd heeft. Jij hebt niet altijd zo over mij gedacht als je nu doet, Aäron.’

‘Nee, omdat ik dacht dat jij vrij was en ik niet.’

‘Ik heb me nooit thuis gevoeld in het paleis van de farao. Ik wilde onder mijn eigen volk zijn.’

‘En wij beschimpten jou en wezen je af.’ Misschien was het dit leven tussen twee volken zonder door een ervan geaccepteerd te worden waardoor Mozes zo nederig was geworden. Maar hij moest doen wat God hem opdroeg, of het zou voor de joden doorgaan als tot nu toe, met zwoegen in de modderpoelen tot zij stierven met het gezicht in het stof. ‘God heeft jou uitgekozen om ons te verlossen, Mozes. En dat zul je doen. Ik zal alles zeggen wat God je vertelt. Ook al moet ik schreeuwen, ik zal het volk laten luisteren.’

Mozes keek naar de berg van God. ‘We vertrekken morgenochtend naar Egypte. We roepen de oudsten van Israël bij elkaar en vertellen wat God gezegd heeft. Dan zullen we gezamenlijk naar de farao gaan en hem zeggen dat hij het volk van God naar de woestijn moet laten trekken om aan onze God te offeren.’ Hij sloot zijn ogen alsof hij pijn had.

‘Wat is er, Mozes? Wat is er aan de hand?’

‘De Heer zal het hart van de farao verharden en Egypte treffen met tekenen en wonderen, zodat we, als we gaan, niet met lege handen zullen vertrekken, maar met rijke geschenken van goud, zilver en kleding.’

Aäron lachte bitter. ‘En zo zal God dus Egypte plunderen zoals zij ons geplunderd hebben! Nooit gedacht dat ik in mijn leven de gerechtigheid nog zou zien zegevieren. Het zal een vreugdevol gezicht zijn!’

‘Wees niet gretig om hun ondergang te zien, Aäron. Het zijn mensen zoals wij.’

‘Niet zoals wij.’

‘De farao zal niet toegeven voordat zijn eigen eerstgeboren zoon dood is. Dan pas zal hij ons laten gaan.’

Aäron had de hiel en de zweep van de slavendrijvers te lang ge-

voeld om medelijden te hebben met welke Egyptenaar ook, maar hij zag dat Mozes dat wel had.

Bij het eerste daglicht vertrokken ze. Sippora nam de ezel bij de leidsels die proviand droeg en een ligbed meesleepte. Eliëzer was beter dan de vorige dag, maar nog niet in staat met zijn moeder en broer mee te lopen. Aäron en Mozes liepen vooruit, ieder met een herdersstaf in de hand.

Op weg naar het noorden namen zij de handelsroute tussen Egypte en het zuiden van Kanaän, die langs Sur liep. Het was een kortere weg dan eerst naar het zuiden en westen te trekken en vervolgens door de woestijn naar het noorden.

Aäron wilde alles horen wat God tegen Mozes gezegd had. ‘Vertel me alles nog een keer, vanaf het begin.’ Hoe graag was hij niet bij Mozes geweest om het brandende braambos zelf te zien! Hij wist wat het betekende om de Stem te horen, maar om in zijn aanwezigheid te verkeren, was iets onvoorstelbaars.

Toen ze Egypte bereikten, nam Aäron Mozes, Sippora, Gersom en Eliëzer in huis. Mozes werd overmand door emotie toen Mirjam haar armen om hem heen sloeg en Aärons zoons om hem heen stonden. Aäron had bijna medelijden met zijn broer, want hij merkte dat hij nog steeds moeite had met de Hebreeuwse taal. Daarom sprak hij voor hem. ‘God heeft Mozes geroepen om ons volk uit de slavernij te verlossen, en God zelf zal grote tekenen doen en wonderen verrichten zodat de farao ons zal laten gaan.’

‘Onze moeder bad altijd dat jij de door God beloofde verlosser zou zijn.’ Mirjam omhelsde Mozes weer. ‘Toen de dochter van de farao je redde, was zij er al zeker van dat God je met het oog op een groot doel beschermd.’

Sippora zat bij haar zoons in de hoek van de kamer en keek bezorgd rond met haar donkere ogen.

Aärons zoons reisden door heel Gosen, het gebied in Egypte dat eeuwen eerder aan de joden was gegeven en dat nu hun gevangenis was. De mannen brachten de boodschap dat God een verlosser had gestuurd en dat de oudsten samen moesten komen om zijn boodschap te vernemen.

Ondertussen praatte en bad Aäron met zijn broer. Hij zag hem worstelen met zijn angst voor de farao en het volk en zijn opdracht van God. Mozes had weinig eetlust. En als hij 's morgens uit bed kwam, leek hij vermoediger dan toen hij er de avond daarvoor instapte. Aäron deed zijn best om hem moed in te spreken. Dat moest wel de reden zijn waarom God hem naar zijn broer gestuurd had. Hij hield van zijn broer. Zijn aanwezigheid maakte hem sterker en hij was graag bereid hem te dienen.

‘Geef mij de woorden die God tegen jou spreekt, Mozes, en ik zal ze uitspreken. Je hoeft niet alleen voor de farao te staan. We gaan samen. En God zelf zal ons daar zeker bijstaan.’

‘Hoe kan het dat jij niet bang bent?’

Geen angst? Minder misschien. Mozes was niet met lichamelijke verdrukking en ontbering opgegroeid. Hij had niet geleefd met het verlangen naar het ingrijpen van God. Ook was hij niet omringd geweest door familieleden en collega-slaven die van elkaar afhankelijk waren om de kracht te hebben iedere dag door te komen. Had Mozes ooit liefde gekend na die eerste paar jaar aan de borst van zijn moeder? Had de dochter van de farao er spijt van dat zij hem adopteerde? In wat voor positie had haar opstand tegen de farao haar gebracht, en wat voor gevolgen had dat voor Mozes gehad?

Aäron realiseerde zich dat hij nooit eerder over deze dingen had nagedacht omdat hij te veel gevangen zat in zijn eigen gevoelens, kleingeestige bitterheid en kinderachtige jaloezie. Anders dan Mozes, was hij niet als de geadopteerde zoon van de dochter van de farao opgegroeid tussen mensen die hem verachtten. Had Mozes geleerd om op de achtergrond te blijven en niet veel te zeg-

gen, om maar te kunnen overleven? Aäron was niet verdwaald geweest tussen twee werelden die hem geen van beide accepteerden. Hij had niet geprobeerd om zich bij zijn volk aan te sluiten en moeten constateren dat zij hem ook haatten. Ook was hij niet noodzaak geweest om zowel Egyptenaren als joden te ontvluchten en zijn heil bij een vreemd volk te zoeken om te overleven. En hij had geen jaren alleen in de woestijn doorgebracht.

Waarom had hij nooit eerder over deze dingen nagedacht? Waren zijn hart en geest nu pas open om te beseffen hoe het leven van Mozes geweest moest zijn? Aäron werd vervuld met medelijden voor zijn broer. Hij wilde hem zielsgraag helpen, hem voortstuwten naar de taak die God hem gegeven had. Want God zelf had gezegd dat Mozes Israëls verlosser zou zijn en Aäron wist dat hij naar hem gezonden was om naast zijn broer te staan en te doen wat Mozes niet kon.

Heer, u hebt onze noodkreten gehoord!

‘O, Mozes, ik heb al mijn jaren in angst geleefd, gebogen en gezwraagd voor de opzichters en toch nog de zweep gekregen als ik niet snel genoeg kon werken naar hun zin. En nu, voor het eerst van mijn leven, heb ik hoop.’ De tranen vloeiden vrij. ‘Hoop verdrijft de angst, broeder. We hebben Gods belofte dat de dag van onze verlossing aanstaande is! Het volk zal zich verheugen en de farao zal beven voor de Heer.’

Mozes keek treurig. ‘Hij zal niet luisteren.’

‘Hoe zou hij niet kunnen luisteren als hij de tekenen en wonderen ziet?’

‘Ik ben samen met Raämses opgegroeid. Hij is arrogant en wreed. En nu hij op de troon zit, gelooft hij dat hij een god is. Hij zal niet luisteren, Aäron, en velen zullen door zijn toedoen lijden. Ons volk zal lijden en het zijne eveneens.’

‘De farao zal de waarheid onder ogen zien, Mozes. De farao zal inzien dat God de Heer is. En die waarheid zal ons bevrijden.’

Mozes huilde.

Het volk Israël kwam bijeen en Aäron gaf alle woorden door die God tot Mozes gesproken had. De menigte was wantrouwend, en sommigen waren uitgesproken vijandig. ‘Dit is die broer van jou die een Egyptenaar doodde en moest vluchten. En hij zou ons verlossen van de Egyptenaren? Ben je niet goed wijs? God zou nooit een man als hij gebruiken!’

‘Wat doet hij hier eigenlijk? Hij is meer Egyptenaar dan jood!’

‘Nee, hij is nu een Midjaniet!’

Er werd gelachen.

Aäron voelde het bloed naar zijn hoofd stijgen. ‘Laat het ze zien, Mozes. Laat ze een teken zien!’

Mozes gooide zijn staf op de grond, die onmiddellijk in een grote cobra veranderde. De menigte begon te gillen en deinsde achteruit. Mozes pakte de slang bij zijn staart en het beest veranderde weer in zijn staf. Iedereen kwam dichterbij hem heen staan. ‘Er zijn nog meer tekenen! Laat het ze zien, Mozes!’ De broer van Aäron stak zijn hand in zijn mantel en toen hij hem weer tevoorschijn bracht, was hij aangetast door melaatsheid. Weer schrok de menigte en deinsde achteruit. Maar toen hij de beweging herhaalde en de hand zo schoon als die van een baby uit zijn mantel kwam, ging er een groot gejuich op.

Mozes hoefde de Nijl niet meer met zijn staf aan te raken om het water in bloed te veranderen, want het volk barstte al los in vreugdekreten: ‘Mozes! Mozes!’

Aäron hief zijn armen, met de staf in zijn hand, en schreeuwde: ‘Geloofd zij de Heer die onze gebeden om verlossing gehoord heeft! Geloofd zij de God van Abraham, Isaak en Jakob!’

Het volk nam zijn lofprijzing over, viel op de knieën, boog zich diep en aanbad God. Maar toen het hun gevraagd werd, weigerden de oudsten van Israël naar de farao te gaan. Het werd aan Aäron en Mozes overgelaten om alleen te gaan.

Aäron voelde zich bij iedere stap in Thebe, de stad van de farao, kleiner en zwakker worden. Hij had nooit een aanleiding gehad om hier te komen, te midden van de bedrijvigheid van markten en overvolle straten in de schaduw van de enorme, stenen gebouwen waarin de farao, zijn raadslieden en de goden van Egypte verbleven. Hij had zijn leven doorgebracht in Gosen, zwoegend onder de opzichters en ploeterend om een schamel bestaan in stand te houden met een stukje land en wat schapen en geiten. Wie dacht hij dat hij was om voor de machtige farao te gaan staan en namens Mozes te spreken? Iedereen zei dat Raämses zelfs als kleine jongen al de arrogantie en wreedheid van zijn voorgangers had vertoond. Wie durfde de regerende god van Egypte een voet dwars te zetten? Hij, een oude man van drieëntachtig, met zijn jongere broer van tachtig?!

Ik zend u tot Farao, om mijn volk, de Israëlieten, uit Egypte te leiden.

Heer, geef mij moed, bad Aäron in stilte. U hebt gezegd dat ik de zegsman van Mozes moet zijn, maar ik zie niets dan vijanden rondom mij; rijkdom en macht waar ik ook kijk. O God, Mozes en ik zijn als twee sprinkhanen die aan het hof van de koning verschijnen. De farao heeft de macht ons onder zijn hiel te vermorzelen. Hoe kan ik Mozes moed geven als het mijzelf eraan ontbreekt?

Hij rook de doordringende geur van Mozes' zweet. Het was de geur van angst. Zijn broer had al nauwelijks geslapen van angst om voor zijn eigen volk te staan, en nu was hij in de stad met zijn duizenden inwoners, gigantische gebouwen en schitterende beelden van de farao en de goden van Egypte. Hij was gekomen om tot de farao te spreken!

‘Weet je waar we heen moeten?’

‘We zijn er bijna.’ Meer zei Mozes niet.

Aäron wilde hem inspreken, maar hoe moest hij dat doen ter-

wijl hij zelf tegen overweldigende angst vocht? *O God, zou ik kunnen spreken als mijn broer naast mij, die zoveel meer weet dan ik, al trilt als een gebroken riet? Laat niemand hem verpletteren, Heer. Wat er ook gebeurt, geeft U mij adem om te spreken en een rechte rug om overeind te blijven.*

Hij rook de zoete geur van wierook en herinnerde zich hoe Mozes verteld had over het vuur dat het brandende braambos niet verteerde, en over de Stem die vanuit het vuur met hem sprak. Hij herinnerde zich de Stem en de gedachte daaraan verminderde zijn angst. Was de staf van Mozes niet voor zijn ogen in een slang veranderd, en was de plots verschrompelde hand van zijn broer niet weer even plotseling volledig genezen? Zo groot was de macht van God! Hij dacht aan het gejuich van het volk, de vreugdekreten en lofprijzingen omdat God hun verdrukking had gezien en Mozes zond om hen te verlossen van de slavernij.

Maar toch...

Aäron keek op naar de immense gebouwen met hun massieve pilaren en dacht aan de macht van hen die ze ontworpen en gebouwd hadden.

Mozes bleef staan voor een hoge, stenen poort. Aan weerszijden hielden gebeeldhouwde dieren de wacht; ze waren twintig keer zo groot als Aäron.

O God, ik ben maar een mens. Ik geloof. Werkelijk! Bevrijd mij van mijn twijfel!

Aäron probeerde niet om zich heen te staren toen hij naast Mozes naar de ingang van het grote gebouw liep waar het hof van de farao verbleef. Hij sprak met een van de bewakers en daarop werden zij naar binnen geleid. Als een bijenkorf zoemden de vele stemmen van mensen tussen de hoge zuilen. De muren en plafonds waren bedekt met kleurrijke voorstellingen van de goden van Egypte. Mannen staarden hem en Mozes fronsend aan, en trokken zich fluisterend en vol afkeer terug.

Aäron klemde zijn zwetende hand krampachtig om zijn staf.

Hij voelde zich opgelaten in zijn lange mantel met geweven gordel en de wollen sjaal om zijn hoofd, nog stoffig van hun reis. Hij en zijn broer staken vreemd af bij deze andere mannen met hun korte tunieken en kunstzinnige pruiken. Sommigen droegen ook lange tunieken, siermantels en gouden amuletten. Wat een weelde! Wat een schoonheid! Zoiets had Aäron zich nooit kunnen voorstellen.

Toen hij uiteindelijk de farao op zijn troon zag zitten, geflankeerd door twee grote beelden van Osiris en Isis, kon hij niet anders dan de grootsheid van de man aanstaren. Alles aan hem sprak van zijn macht en rijkdom. Hij keek minachtend op Mozes en Aäron neer en zei iets tegen zijn bewaker. De wachter rechtte zijn rug en sprak. ‘Waarom zijn jullie voor de machtige farao verschenen?’

Mozes sloeg zijn ogen neer, trilde en kon niets zeggen.

Aäron hoorde iemand fluisteren: ‘Wat doen die stinkende, oude, joodse slaven hier?’ Hun minachting vervulde hem met woede. Hij ontblootte zijn hoofd en stapte naar voren. ‘Zo zegt de Here, de God van Israël: laat mijn volk gaan om te mijner ere in de woestijn een feest te vieren.’

De farao lachte. ‘Is het werkelijk?’ Anderen lachten met hem mee. ‘Zie die twee oude slaven hier nu eens staan en van mij eisen dat hun volk zal worden vrijgelaten.’ De ambtenaren lachten. De farao wuifde met zijn hand alsof hij een lichte irritatie terzijde schoof. ‘Wie is de Here, op wiens bevel ik Israël zou moeten laten gaan? Jullie laten gaan? Waarom zou ik? Wie zou het werk moeten doen waarvoor jullie geboren zijn?’ Hij glimlachte kil. ‘Ik ken de Here niet, en ik zal Israël ook niet laten gaan.’

Aäron voelde de woede in hem groeien. ‘De God der Hebreëen heeft tot ons gesproken,’ verklaarde hij. ‘Laat ons drie dagreizen ver de woestijn intrekken, om aan de Here, onze God, te offeren, anders zal Hij ons treffen met de pest of met het zwaard.’

‘Wat maakt het mij uit of er een paar slaven sterven? De joden planten zich voort als konijnen. Er zullen er meer dan genoeg zijn

om degenen die aan pest sterven te vervangen.' Raadslieden en bezoekers lachten toen de farao hen bleef beschimpen.

Aärons gezicht brandde en zijn hart bonkte. De farao kneep zijn ogen half dicht toen Aäron naar hem opstaarde. 'Ik heb over jullie gehoord, Aäron en Mozes.' De heerser over Egypte sprak zacht, met een stem vol dreiging.

Aäron kreeg een koude rilling omdat de farao hem bij naam kende.

'Wie denken jullie dat je bent,' schreeuwde de heerser, 'om het volk van zijn werk af te houden? Vooruit, aan jullie dwangarbeid! Kijk om je heen. Er zijn veel mensen hier in Egypte en jullie houden hen van hun werk af.'

De bewakers kwamen dichterbij en Aäron greep zijn staf nog steviger vast. Als iemand zou proberen Mozes vast te pakken, zou hij een aframmeling krijgen.

'We moeten gaan, Aäron,' zei Mozes zacht. Zijn broer gehoorzaamde.

Toen ze weer buiten stonden, in de brandende zon, schudde Aäron zijn hoofd. 'Ik had gedacht dat hij zou luisteren.'

'Ik heb je toch gezegd dat hij niet zou luisteren.' Mozes liet zijn adem langzaam ontsnappen en boog zijn hoofd. 'Dit is nog maar het begin van onze moeilijkheden.'

★ ★ ★

Al snel kwam er het bericht van de opzichters en drijvers dat het volk niet langer stro zou ontvangen om stenen te maken, maar dat zij het zelf moesten zoeken. Maar het aantal stenen dat gemaakt moest worden, werd niet verminderd. De reden voor het besluit van de farao werd erbij verteld: de heerser van Egypte vond dat zij lui waren omdat Mozes en Aäron hadden gevraagd het volk te laten gaan om aan hun God te offeren.

'Wij dachten dat jullie ons zouden verlossen, maar het enige

dat jullie gevraagd hebben is een paar dagen vrijaf om te offeren!
‘Weg met jullie!’

‘Jullie hebben ons leven zelfs nog ondraaglijker gemaakt.’

De Israëlitische opzichters werden geslagen omdat zij hun vastgestelde aantallen stenen niet haalden en zij gingen naar de farao om te smeken om rechtvaardigheid en genade. Mozes en Aäron wachtten hen op, maar toen zij buiten kwamen, zaten zij nog meer onder het bloed en waren ze er erger aan toe als tevoren.

‘Het is jullie schuld dat de farao denkt dat we lui zijn. Jullie bezorgen ons niets dan ellende! Moge God jullie veroordelen omdat jullie ons in deze afschuwelijke situatie hebben gebracht. Jullie hebben de farao en zijn ambtenaren een excuus gegeven om ons te doden!’

Aäron was ontsteld over hun beschuldiging. ‘God zal ons verlossen!’

‘O ja, Hij zal ons verlossen, en aan de farao overleveren!’

Sommigen spuugden naar Mozes toen ze wegliepen.

Aäron was wanhopig. Hij geloofde dat God Mozes beloofd had zijn volk te verlossen. ‘Wat moeten we nu doen?’ Hij had gedacht dat het makkelijk zou zijn: één woord van God en de ketenen van de slavernij zouden afvallen. Waarom strafte God hen weer? Waren zij al die lange jaren in Egypte niet genoeg gestraft?

‘Ik moet bidden.’ Mozes sprak zacht. Hij zag er zo oud en verward uit dat Aäron bang werd. ‘Ik moet de Heer vragen waarom Hij mij naar de farao zond om in zijn naam te spreken, want Hij heeft zijn volk alleen kwaad gedaan en hen niet verlost.’

★ ★ ★

De mensen die Aäron zijn hele leven gekend had, keken hem woedend aan en fluisterden als hij voorbij liep. ‘Jij had je mond dicht moeten houden, Aäron. Je broer is te lang in de woestijn geweest.’

‘Met God praten! Wie denkt hij dat hij is?’

‘Hij is gek. Jij had beter moeten weten, Aäron.’

Maar God had ook met hem gesproken. Hij wist dat hij de Stem van God had gehoord. Dat wist hij zeker en niemand zou hem daaraan kunnen laten twijfelen.

Maar waarom had Mozes zijn staf niet op de grond gegooid en de farao de tekenen en wonderen laten zien toen zij voor zijn troon stonden? Hij vroeg het zijn broer.

‘God zal ons laten weten wat wij moeten zeggen en doen, en wij mogen niets meer of minder doen dan dat,’ was het antwoord.

Gerustgesteld wachtte Aäron af, terwijl hij over de biddende Mozes waakte en de opmerkingen van anderen negeerde. Zelf was hij te moe om te bidden en zijn zorgen over het volk leidden hem af. Hoe kon hij hen ervan overtuigen dat God Mozes gezonden had? Wat kon hij zeggen om hen te laten luisteren?

Mozes kwam naar hem toe. ‘De Heer heeft weer gesproken: “Nu zul je zien wat Ik met de farao doe. Als hij mijn machtige hand op hem voelt, zal hij het volk laten gaan. Hij zal hen zelfs zo graag kwijt willen dat hij hen zal dwingen het land te verlaten!”’

Aäron riep het volk bij elkaar, maar het wilde niet luisteren. Mozes probeerde tegen hen te praten maar stotterde en zweeg toen zij tegen hem begonnen te schreeuwen. Aäron schreeuwde terug. ‘De Heer zal ons verlossen! Hij zal een verbond met ons sluiten, om ons het land Kanaän te geven, waar wij vandaan kwamen. Hebben we daar niet ons hele leven op gewacht? Hebben we niet om de komst van een verlosser gebeden? God heeft ons gekreun en gekerm gehoord. Hij heeft naar ons omgezien. Hij is de Heer en Hij zal ons verlossen van het juk dat Egypte ons oplegde. Hij zal ons uit de slavernij bevrijden en ons verlossen door zijn hand met grote oordelen uit te strekken.’

‘Waar is zijn uitgestrekte arm? Ik zie hem niet!’

Iemand stootte Aäron aan. ‘Als jij nog een woord tegen de farao zegt, zal hij ons allemaal ombrengen. Maar niet voordat wij jullie gedood hebben.’

Aäron zag de woede in hun ogen en proefde de angst.

‘Stuur Mozes terug naar waar hij vandaan kwam!’ schreeuwde een ander.

‘Jouw broer heeft ons niets dan ellende bezorgd sinds hij hierheen kwam!’

Ontmoedigd staakte Aäron zijn pogingen met hen te praten en volgde Mozes naar buiten, het land Gosen in. Hij bleef in zijn buurt, maar niet al te dichtbij en luisterde aandachtig of hij de Stem zou horen. Maar hij hoorde alleen hoe Mozes, zacht pratend, God om antwoorden smeekte. Aäron bedekte zijn hoofd en hurkte, met zijn staf over zijn knieën. Hoe lang het ook zou duren, hij zou op zijn broer wachten.

Mozes stond op en keek naar de hemel. ‘Aäron.’

Zijn broer keek op en knipperde met zijn ogen. Het was tegen de avondschemering. Hij ging rechtop zitten, pakte zijn staf en kwam overeind. ‘God heeft tot je gesproken.’

‘We moeten weer met de farao gaan praten.’

Aäron glimlachte grimmig. ‘Deze keer,’ zei hij met zelfverzekerdheid in zijn stem, ‘deze keer zal de farao luisteren naar het Woord van God.’

‘Hij zal niet luisteren, Aäron. Niet totdat de Heer vele tekenen en wonderen gedaan heeft. God zal zijn hand op Egypte leggen en zijn volk onder zware oordelen uitleiden.’

Aäron was bezorgd, maar probeerde het niet te laten merken. ‘Ik zal alles wat jij me zegt vertellen, Mozes, en doen wat jij me opdraagt. Ik weet dat de Heer door jou spreekt.’

Aäron wist dat wel, maar zou de farao het ooit inzien?

★ ★ ★

Nadat ze teruggekeerd waren naar huis, vertelde Aäron hun gezinnen dat zij weer naar de farao zouden gaan.

‘Het volk zal ons stenigen!’ riepen Nadab en Abihu. ‘U bent de

laatste tijd niet naar de steenputten geweest, vader. U hebt niet gezien hoe ze ons behandelen. U zult alles alleen maar erger maken voor ons.'

'De farao luisterde de vorige keer niet. Waarom denkt u dat hij nu wel zal luisteren? Het enige waar hij aan denkt zijn de stenen voor zijn steden. Denkt u dat hij zijn arbeiders laat gaan?'

'Waar is jullie geloof?' Mirjam was kwaad op hen allemaal. 'We hebben op deze dag gewacht sinds Jakob dit land binnentrok. Wij horen niet in Egypte!'

Terwijl de argumenten over en weer vlogen, zag Aäron dat Mozes door zijn vrouw werd meegetrokken. Sippora was even overstuurd als de rest en praatte zacht met hem. Ze schudde haar hoofd en trok haar zoons tegen zich aan.

Mirjam herinnerde Aärons zoons er nog eens aan hoe Mozes door God gespaard was toen hij in de Nijl werd gelegd en wat een wonder het was geweest dat de dochter van de oude farao hem gevonden en geadopteerd had. 'Ik was erbij. Ik heb gezien hoe de Heer al van jongs af zijn hand op hem legde.'

Abihu was niet overtuigd. 'En als de farao ook deze keer niet luistert, hoe denkt u dat wij dan behandeld worden?'

Nadab stond ongeduldig op. 'De helft van mijn vrienden wil nu al niet meer met mij praten.'

Aäron werd boos om het gebrek aan geloof bij zijn zoons. 'De Heer heeft tot Mozes gesproken.'

'Heeft de Heer tot *u* gesproken?'

'God heeft Mozes gezegd dat we naar de farao moeten gaan, en dat zullen wij ook doen!' Hij zwaaide met zijn hand. 'Eruit met jullie! Ga de schapen en geiten verzorgen.'

Sippora liep stil achter hen aan, met haar zoons dicht naast haar.

Mozes ging bij Aäron aan de tafel zitten en vouwde zijn handen. 'Sippora keert terug naar haar vader en ze neemt mijn zoons mee.'

'Waarom?'

'Ze zegt dat zij hier niet op haar plaats is.'

Aärons gezicht werd rood. Hij had wel gemerkt hoe Mirjam Sippora behandelde en had er met haar over gepraat.

‘Laat haar meehelpen bij jouw werk, Mirjam.’

‘Ik heb haar hulp niet nodig.’

‘Ze moet iets omhanden hebben.’

‘Ze kan doen wat ze wil en gaan waar ze wil.’

‘Zij is de vrouw van Mozes en de moeder van zijn zoons. Zij is nu onze zuster.’

‘Zij is onze zuster niet! Ze is een vreemdelinge!’ Mirjam zei het half fluisterend. ‘Zij is een Midjanitische.’

‘En wat zijn wij meer dan slaven? Mozes moest vluchten uit Egypte en Gosen. Had jij soms verwacht dat hij niet zou trouwen en geen kinderen zou krijgen? Zij is de dochter van een priester.’

‘En dat moet haar acceptabel maken? Priester van welke god? Niet de God van Abraham, Isaak en Jakob.’

‘Maar het is wel de God van Abraham, Isaak en Jakob die Mozes hierheen heeft geroepen.’

‘Jammer dat Mozes zijn vrouw en zonen niet achterliet waar zij horen.’ Ze stond op en keerde hem haar rug toe.

Aäron sprong boos overeind. ‘En waar hoor jij, Mirjam – zonder man of zonen om je te verzorgen?’

Ze keek hem met vochtige en kwade ogen aan. ‘*Ik* was degene die Mozes in de gaten hield toen hij de Nijl af dreef. *Ik* was degene die met de dochter van de farao sprak, zodat je broer terugkwam bij je moeder tot hij gespeend was. En als dat nog niet genoeg is, wie werd er een moeder voor je kinderen toen Eliseba stierf? Vergeet het niet, Aäron, ik ben je *oudere* zuster, de eerstgeborene van Amram en Jokebed. En ik had ook heel wat bemoeienis met jouw opvoeding.’

Soms viel er niet met zijn zus te praten. Het was beter haar zelf over alles te laten nadenken en de vrede te bewaren in de familie. Mettertijd zou Mirjam de zonen van Mozes wel accepteren, ook al zou ze zijn vrouw blijven afwijzen.

‘Ik zal met Mirjam praten, Mozes. Sippora is jouw vrouw. Haar plaats is hier bij jou.’

‘Het is niet alleen Mirjam. Sippora is bang voor ons volk. Ze zegt dat ze heethoofdig zijn en veranderlijk als de wind. Ze heeft al gezien dat het volk niet naar mij zal luisteren. En het is ook niet bereid naar jou te luisteren. Ze begrijpt dat ik moet doen wat God zegt, maar ze is bang voor onze zonen en zegt dat het voor haar veiliger is in de tenten van haar vader te wonen dan in de huizen van Israël.’

Waren hun vrouwen voorbestemd om moeilijkheden te maken? ‘Wil zij dat jij met haar terugkeert?’

‘Nee. Ze vroeg me alleen haar mijn zegen te geven. Dat heb ik gedaan. Zij neemt mijn zoons Gersom en Eliëzer mee terug naar Midjan. Zij heeft haar hele leven in de woestijn doorgebracht. Bij Jetro zullen ze veilig zijn.’ Er kwamen tranen in zijn ogen. ‘Als God het wil, zullen ze bij mij terugkeren als Israël verlost is uit Egypte.’

Aäron maakte uit zijn broers woorden op dat er zware tijden in het verschiet lagen. Mozes zond Sippora terug naar haar eigen volk, terug naar de veiligheid. Die luxe zou Aäron niet hebben. Mirjam en zijn eigen zoons zouden moeten blijven en alle komende ontberingen moeten ondergaan. De joden hadden geen andere keus dan te hopen en te bidden dat de dag van de verlossing snel zou komen.